

Amstelodamum

Genootschap voor de kennis van Amsterdam

Bestuursverslag 2020 vereniging ‘Het Genootschap Amstelodamum’

Het Genootschap

Het in 1900 opgerichte Genootschap Amstelodamum stelt zich ten doel de kennis en de belangstelling van het verleden en het heden van Amsterdam te bevorderen. Tot de doelstelling behoort uitdrukkelijk ook de bescherming van het gebouwde erfgoed van de stad. De vereniging streeft niet na winst te maken. Jaarlijks brengt de vereniging in de regel vier nummers van het tijdschrift *Amstelodamum* en een jaarboek uit, met studies over de stad en haar bewoners. De hoofdredactie van deze publicaties is sinds 1 januari 2019 in handen van Patricia van Ulzen als ZZP-kracht. De uitgever is Virtúmedia. Naast de genoemde uitgaven organiseert het genootschap activiteiten als excursies en lezingen. Door de covid-19 pandemie, die vanaf maart 2020 heerst, is in het verslagjaar een groot aantal van deze activiteiten noodgedwongen afgelast en waar mogelijk vervangen door digitale versies.

Dit verslag beschrijft het reilen en zeilen van het genootschap in 2020 en wordt uitgebracht aan de ledenvergadering van het genootschap.

Bestuur

De samenstelling van het bestuur ontwikkelde zich in 2020 als volgt.

- Gert Eijkelboom (voorzitter). Periodiek aftredend in 2021.
- Theo de Groot (penningmeester). Teruggetreden als bestuurslid op de ledenvergadering van 19 september 2020.
- Jolien van Woudenberg (eerste secretaris en vicevoorzitter). Afgetreden als bestuurslid op de ledenvergadering van 19 september 2020.
- Diederick Nevenzeel (penningmeester). Aangetreden op de ledenvergadering van 19 september 2020, teruggetreden als bestuurslid op 20 oktober 2020.
- Rutger Siemeling (eerste secretaris en vicevoorzitter). Aangetreden op de ledenvergadering van 19 september 2020. Periodiek aftredend in 2024.
- Ranjith Jayasena (tweede secretaris). Periodiek aftredend en niet herkiesbaar in 2022.
- Clé Lesger (bestuurslid). Periodiek aftredend en niet herkiesbaar in 2021.
- Frank Vianen (bestuurslid). Periodiek aftredend en herkiesbaar in 2021. Treedt sinds 20 oktober 2020 op als waarnemend eerste penningmeester.
- Marijke de Groot (bestuurslid). Periodiek aftredend in 2023.
- Marianna van der Zwaag (bestuurslid). Periodiek aftredend in 2023.

De bestuursleden hebben verschillende achtergronden. De interesse voor (de geschiedenis van) Amsterdam is de gemene deler.

Algemeen

Het bestuur vergaderde in 2020 negen keer. Afgezien van de publicaties van de vereniging –het tijdschrift en het jaarboek - waarvoor de redactie inhoudelijk verantwoordelijk is, waren in 2020

regelmatig terugkerende onderwerpen tijdens de vergaderingen: digitalisering en ontsluiting van de publicaties op de website met nieuwe technologie, fondsenwerving en financiën, de activiteiten, excursies en werving van nieuwe leden. Het bestuur streeft naar verdere samenwerking met het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap, waarbij leden over een weer aan activiteiten kunnen deelnemen. In een aparte 'heisessie' in de Oosterkerk heeft het bestuur zich met een vertegenwoordiging van de redactie gebogen over de toekomst in de vorm van een 'sterkte-zwakte en kansen-bedreigingen'-analyse. Met dit traject is het bestuur in 2021 voortgegaan.

Ledenbestand

Het aantal abonnementen bedroeg eind 2021 1016. In 2020 mocht het genootschap zo'n 150 nieuwe leden verwelkomen. Dat is vrijwel geheel dankzij een uitgebreid interview van de hoofdredacteur in *Het Parool* en een daarbij aangekondigde actie, die 123 nieuwe leden opleverde. Ondanks deze prachtige stijging blijft het werven van nieuwe leden een belangrijk onderwerp op de agenda van het bestuur en de activiteiten om nieuwe leden te werven zullen in 2021 worden voortgezet.

Sinds begin 2019 is Amstelodamum actief op de sociale media Facebook (thans 91 volgers), Twitter (thans 343 volgers) en Instagram (thans 181 volgers).

Digitalisering en website

De vereniging heeft in 2018 in samenwerking met het Stadsarchief een stap gezet om ook de jaargangen van 1960 tot en met 2010 beter digitaal toegankelijk maken. Verder zijn als onderdeel van het project metamorfoze alle uitgaven, dus vanaf 1900, opnieuw gedigitaliseerd. Om de bestanden via de website van de vereniging toegankelijk te maken is in 2020 een geschikte partij, De Ree, gecontracteerd om de digitalisering te voltooien in de vorm van ontsluiting op archieven.nl, te bereiken via onze website. Verder zijn ook van alle uitgaven vanaf 2020 digitale versies beschikbaar. Als beleid geldt dat de jaargangen vanaf vijf jaar terug gratis toegankelijk zijn voor iedereen, dus ook niet-leden. De functionaliteit om de jongere jaargangen uitsluitend voor leden toegankelijk te maken is nog niet geïmplementeerd vanwege de vooral organisatorische handelingen die dat verlangt. Verder is in 2020 de opzet van de website vernieuwd en onderging de lay-out van het tijdschrift met ingang van het derde nummer van jaargang 2020 een grondige vernieuwing naar ontwerp van onze vormgever Gijs Sierman. In deze frisse, nieuwe en aantrekkelijker vormgeving heeft vooral het beeld letterlijk en figuurlijk een prominenter plaats gekregen. Ook is de opmaak levendiger en bij de tijd gemaakt door een visueel onderscheid tussen de hoofdtteksten, bijschriften en noten.

Financiën en fondsenwerving

Over 2020 heeft het genootschap een exploitatieverlies van ruim 5.700 euro geboekt. Hoewel dat bijna 4.300 euro lager is dan het begrote verlies, moet worden opgemerkt dat dit gemaakte verlies 3.000 euro hoger zou zijn geweest zonder de onverwacht succesvolle ledenwerfactie via *Het Parool*. De algemene reserve is per saldo afgenomen tot iets minder dan 26.000 euro. De balans vermeldt twee legaten die tezamen zijn geoordeeld als bestemmingsreserves ten bedrage van 90.000 euro. Voor verdere financiële gegevens zij verwezen naar het financieel jaarverslag over 2020.

Amsterdam Erfgoed Overleg

Het genootschap neemt deel aan het Amsterdam Erfgoed Overleg (AEO), een contactgroep van de Amsterdamse erfgoedverenigingen. Het AEO is geen formeel besluitvormend en/of adviserend orgaan aan de bijvoorbeeld de gemeente en beschikt niet over een budget of secretariaatsondersteuning. Het is meer een platform waar de organisaties elkaar op de hoogte brengen en houden van lopende kwesties, kennis uitwisselen en gezamenlijke initiatieven ontplooiën, zoals behoudacties en raadsadressen. Als oudste erfgoedorganisatie zit (de voorzitter

van) Amstelodamum de maandelijkse vergaderingen van het AEO voor, waarbij de gemeentelijke afdeling Monumenten en Archeologie (M&A) in gebouw De Bazel als gastorganisatie optreedt. In het verslagjaar kwamen kwesties als het kadeherstel en behoud van het groen in de binnenstad, de 'bouwwoede' in de monumentale wijken buiten de Singelgracht in vooral west en zuid veelvuldig ter sprake. Andere dossiers zijn de verbouwing van het Amsterdam Museum en de ontwikkeling van het Binnengasthuisterrein en Oude Mannenhuispoort door de UvA, aangeduid als het universiteitskwartier.

Activiteiten 2020

Onderstaande opsomming geeft een overzicht van de activiteiten van de vereniging in 2020. Helaas moesten veel activiteiten door de coronapandemie worden afgelast. Waar mogelijk zijn excursies en lezingen vervangen door een digitaal, ofwel online alternatief.

Afgelast: boekpresentatie 'Voorzichtig manoeuvreren'. De bezettingsgeschiedenis van het Genootschap Amstelodamum 1940-1945 (jaarboek 112)

16 april 2020- 14:00 - 17:00

75 jaar na de bevrijding van Nederland zal Amstelodamum een kritische terugblik publiceren op het eigen functioneren voor, tijdens en na de Duitse bezetting. De ruim geïllustreerde publicatie zal licht werpen op de dilemma's die de bezetting met zich meebracht voor een micro-samenleving van zo'n vijftienhonderd meestal 'well to do' Amsterdammers van allerlei religieuze en politieke gezindten, onder wie relatief veel joden of in elk geval mensen die door de bezetter als joods werden aangemerkt. De analyse van het 'voorzichtig manoeuvreren' van een vereniging als Amstelodamum tijdens de bezettingsjaren is een interessante toevoeging aan de literatuur over Nederland tijdens WOII.

Wat de publicatie daarnaast uitzonderlijk maakt, is de erin opgenomen facsimile herdruk van de Kroniek die Amstelodamum tijdens de bezettingsjaren bijhield, een verslag van dag tot dag van de belangrijkste gebeurtenissen in Amsterdam. Dit na de oorlog uitgegeven document is historisch gezien zó interessant dat het een herdruk verdient. De Kroniek getuigt van de verschrikkingen van de bezettingstijd, maar laat ook zien dat het gewone leven doorging: een executie op de ene dag, de viering van een veertigjarig jubileum 'in dienst der Gemeente' op de andere dag. Deze onthutsende gelijktijdigheid van terreur en alledaagse gebeurtenissen maakt de Kroniek tot een fascinerend tijdsdocument dat inzage geeft in hoe het was om als gewone Nederlander te leven onder een moorddadig dictatoriaal regime.

Auteur is Willem van Bennekom, voormalig advocaat en rechter, voormalig voorzitter van het bestuur van Amstelodamum en inmiddels ook ervaren historisch onderzoeker met enkele succesvolle boeken op zijn naam.

De presentatie van het boek was gepland voor 16 april 2020, van 14 tot 17 uur in het Stadsarchief. Burgemeester Femke Halsema, onze beschermvrouwe, zou het eerste exemplaar in ontvangst nemen. In plaats daarvan is een podcast vervaardigd, de eerste in de geschiedenis van het genootschap.

Afgelast: Algemene Ledenvergadering in het Stadsarchief

25 april 2020- 10:00 - 14:30

Helaas kon de ledenvergadering die was gepland op 25 april niet doorgaan vanwege de maatregelen tegen het coronavirus.

Afgelast: Rondleiding door de stijlkamers van het Trippenhuys.

1 mei 2020

Podcast over 'Voorzichtig manoeuvreren'

Vanaf 2 mei 2020- 11:00

Bij wijze van online-boekpresentatie is er een podcast gemaakt over het jaarboek *Voorzichtig manoeuvreren. De bezettingsgeschiedenis van het Genootschap Amstelodamum 1940-1945*. In de podcast komen de volgende betrokkenen aan het woord: Bert de Vries, directeur van het Stadsarchief, Gert Eijkelboom, onze huidige voorzitter, auteur Willem van Bennekom, twee referenten te weten Jaap Cohen (onafhankelijk onderzoeker en auteur) en Hinke Piersma (NIOD) en ook, tot onze grote vreugde en dank, de burgemeester van Amsterdam, Femke Halsema, tevens beschermvrouwe van Amstelodamum.

De podcast is sinds zaterdag 2 mei 2020 om 11 uur te beluisteren via de website.

Afgelast: Stadsrondleiding Hildo Krop

Zaterdag 23 mei 2020

Stadsrondleiding langs de bouwbeeldhouwkunst van Hildo Krop onder leiding van een gespecialiseerde kunsthistoricus.

Afgelast: vaartocht

4 juli 2020

De vaartocht onder leiding van de Gebouwendigs door Noord- en Oost-IJburg.

Afgelast: Bezoek aan de tentoonstelling *Bier – Amsterdam, stad van bier en brouwers* in het Amsterdam Museum.

12 juni 2020

Stadsrondleiding Hildo Krop

29 augustus 2020- 10:30 - 12:00

Stadsrondleiding langs de bouwbeeldhouwkunst van Hildo Krop onder leiding van een gespecialiseerde kunsthistoricus.

Amstelodamum op het Open Monumentenweekend

12 september 2020 - 13 september 2020

Amstelodamum stond samen met boekhandel Zwart op Wit met een stand in het gezellige café Pension Homeland op het Marineterrein. Het leverde vier nieuwe leden op.

Algemene Ledenvergadering

19 september 2020- 12:00 - 14:30

De Algemene Ledenvergadering vond plaats in de Vondelkerk, net ten tijde dat de coronamaatregelen iets versoepeld waren.

Stadswandeling ‘Sporen van vrijmetselaars?’

10 oktober 2020- 10:30 - 12:30

Kunsthistoricus Arjan Vader nam ons op deze wandeling mee langs gebouwen waarbij de vrijmetselarij op de achtergrond een rol speelt, zoals Felix Meritis, Metz en Co., de Stadsschouwburg, het Citytheater en het American Hotel. Tijdens de wandeling was ook het nodige te horen over de ontwikkelingen in de Nederlandse architectuur rond 1900. De start was om 10.30 bij het Huis met de Hoofden (Embassy of the Free Mind, Keizersgracht 123).

Virtuele rondleiding Zuidas

31 oktober 2020- 16:00 - 17:15

Tijdens deze virtuele (digitale) rondleiding Zoomden we letterlijk in op de Zuidas: vanachter de computer, laptop of tablet nam Wendeline Dijkman van De Gebouwendigs de deelnemers mee langs nieuwe architectuur in dit gebied. Wendeline was eerder onze gids tijdens de boottocht van 2019.

Veel architectuurliefhebbers uit binnen- en buitenland komen af op de bijzondere bebouwing van de Zuidas, zoals het nieuwe onderkomen van de Goede Doelen Loterijen en het net opgeleverde The George, ontworpen door Liesbeth van der Pol. In 2017 is het bijzondere paviljoen Circl geopend. Het paviljoen dient als living lab, waar iedereen met goede ideeën over duurzaamheid en circulariteit terecht kan. Uitgekeken wordt naar de oplevering, in het najaar van 2021, van The Valley, een spectaculair ontwerp van architectenbureau MVRDV.

De rondleiding via Zoom duurde 50 minuten, waarna er nog vragen konden worden gesteld.

Lezing Clé Lesger over winkels in Amsterdam 1550-heden

14 november 2020- 10:30 - 12:15

Ons bestuurslid dr. Clé Lesger, als economisch en sociaal historicus verbonden aan de Universiteit van Amsterdam, heeft als één van zijn specialisaties de geschiedenis van de detailhandel. Hij richt zich vooral op de locaties van winkels in het stedelijk landschap. Zijn lezing ging over de veranderingen in het winkellandschap van de Amsterdamse binnenstad sinds 1550, waarbij hij volop beeldmateriaal liet zien.

De lezing vond online plaats, via Zoom.

Lezing ‘In het kielzog van het VOC-schip Rooswijk’

29 december 2020- 16:00 - 17:00

Het onderzoek van Willem-Jan van Grondelle en Els Vermij naar de bemanning van het vergane VOC-schip Rooswijk, heeft deze ervaren genealogen op het spoor gebracht van Zweedse immigranten in het achttiende-eeuwse Amsterdam. In het nieuwste nummer van Amstelodamum schreven zij een artikel over de succesvolle integratie van vier Zweden afkomstig van het eiland Gotland: ‘Van immigrant tot rijke koopman. De lotgevallen van vier Gotlanders in Amsterdam’. Hun lezing plaatste

dit artikel in het bredere verband van Zweedse immigranten. Daarbij kwam ook de geschiedenis van de slavernij ter sprake als het perverse verdienmodel dat ten grondslag lag aan de handel in deze tijd.

De lezing vond online plaats, via Zoom.

Namens het bestuur, Gert Eijkelboom en Rutger Siemeling

Augustus 2021